

FILOSOFIGRUPPE: Som ØB-journalist fikk jeg (tv) delta i gruppen sammen med Jan-Kåre Solland, Grazyna Englund, Anne Ørbeck, Lilli-Ann Solgaard og Kjell Grevstad.

De kjenner hverandre bare ved fornavn, men drøfter livets dypeste spørsmål. – Stemningen i filosofi-gruppen ligner veldig på hvordan praten går når mennesker møtes nakne i en badstue, sier Jan-Kåre Solland.

Vivi Rian

vivi.rian@oblad.no

SKI: Rettferdighet er tema denne onsdagskvelden hjemme hos Berit Strøm Grevstad i Kirkeveien. Sju mennesker rundt et bord analyserer begrepet ved å dele opp i ordene rett, ferd og ferdighet. Eller rettvis på nynorsk og det engelske justice. Raskt er de tilbake der oppfatningen av rettferdighet først gir seg utslag: I sandkassen blant små barn som krangler om en spade. Grunnleggende verdier som fordeling og likeverd dukker opp.

Berit trekker parallellen fra Jan-Kåres badstubilde:

– Vi våger å være nakne med meningene våre, fordi vi allerede på første møte lærer ikke å dømme hverandre som personer, men isteden bedømme hverandres meninger. Vi lærer at det nettopp er ulike meninger som konstituerer demokratiet og derfor er helt avgjørende for at vi kan være frie som mennesker og nyte godt av et fritt samfunn. Jeg setter sammen folk som ikke kjenner hverandre. Vi er kun på fornavn og vet ikke noe om hverandres bakgrunn, jobb eller status for øvrig. Her

blir vi kjent gjennom meninger, og det utvikler seg fort en jovial og positiv tone i gruppene.

Nysgjerrig på livet

Berit tegner en skisse på flipoverarket. Den illustrerer mor, far og to barn som skal over et fjell med en viss mengde bagasje. Er det rettferdig å fordele byrdene likt? Hva hvis mor har barn i magen og far mangler ett ben? Det humres rundt bordet. Rettferdighet er verken opplagt eller lett. Og her er det kun snakk om fire personer. Tenk når det gjelder et helt samfunn! Kanskje ikke så rart politikere strever med å gjøre alle til lags med sine prioriteringer?

– Vekslingen mellom hverdagstema og å reflektere fra ulike ståsted, er så givende! sier Grazyna Englund. Hun startet i filosofi-gruppe allerede for tre år siden, og vil ikke slutte.

– Jeg begynte av nysgjerrighet på livet. Etter å ha bodd både i Polen, Nederland og nå Norge, ser jeg hvor annerledes livet er i ulike kulturer. Jeg ville vite mer og få nye perspektiver. Ingenting er svart-hvitt. En sannhet finns ikke. Det gjelder å åpne seg, og å myndiggjøre seg selv, sier Grazyna.

Nesten bare damer deltar i filosofi-gruppene.

– Hvorfor det, Jan-Kåre?
– Hvorfor bare damer er nysgjerrige på livet? Nei, det forstår jeg ingenting av. Selv skulle jeg ønske at jeg hadde startet med dette for lenge siden. Begynner å tenke over ting som jeg gjerne skulle gjort før.

Den største ros Berit har fått fra en deltager var hun som sa hun var blitt et rausere menneske.

– Det er nettopp hva filosofi skal gjøre

med oss. Filosofi skjerper og utvider vår bevissthet, både om oss selv, andre mennesker og relasjonene mellom oss. Vi lærer å stille kritiske spørsmål om livets verdier og betingelser. I en tid da både kulturmannfold og hele vårt globale perspektiv settes på stadig nye prøver, er dette viktigere enn noen gang. Kort sagt: Filosofi kan gjøre oss til mer reflekterte, ansvarefulle og modne mennesker.

Lei av sniksnakk

Rundt bordet utveksles barndommens søskenkrangler om antall nonstop eller peanøtter. Konklusjonen blir at mennesker er grådige av ren selvooppøppholdelsesdrift. Det er derfor vi må ha lover for å sikre størst mulig likhet.

– Felles for dem som blir med i filosofi-gruppe, er at de ønsker å snakke om noe ordentlig, dele tanker om noe meningsfullt. De er lei altfor mye overfladisk sniksnakk, forteller Berit.

– Blir andre sosiale settinger kjedelige etter dette?

Grazyna protesterer:

– Det blir bare mer interessant. I møte med nye mennesker er det mer givende å innlede med «Hva mener du om frihet, rettferdighet eller lykke?». I stedet for «Hvor bor du?» ivrer hun. Jan-Kåre påpeker med glimt i øyet:

– Jeg vil kanskje se an mitt publikum.

Refleksjon og resonnement

Den ene refleksjonen tar den andre og blir til resonnementer utover kvelden. Berit underbygger og viderefører med henvisning til nåtidens filosofer, som John Rawles og Martha Nussbaum og hva de har bidratt med for at våre samfunn kan

bli mer rettferdige. Deretter går hun til antikkens grekere og dweler ved Platons bilde av det rettferdige mennesket som ved hjelp av fornuften må finne balansen mellom dydene og begjæret. Og det var Platons elev, Aristoteles som lanserte begrepet «den gyldne middelvei». Men han overlater til den enkelte å finne balansepunktet og å være dommer over eget liv, så lenge man holder seg innenfor lovene.

Kjærlighet til kunnskap

Fra fordelingsrettferdighet går debatten over til gjenopprettelsesrettferdighet, og det blir snakk om hevn, straff, om gamle dagers øye-for-øye mot våre soningsordninger. Samtalen dreier over på grusomme handlinger begått i vår tid. Hvordan kan mennesker bli så onde? Et spørsmål Berit har studert grundig. Hun har kommet til at under visse forhold, ser det ut til at mennesker dessverre kan gjøre nesten hva som helst av onde handlinger.

– Så når vi kaller slike handlinger umenneskelige, er vi faktisk på ville veier. Mennesket ser slett ikke ut til å være bare godt. Jeg tror ikke vi ER verken onde eller gode, men at vi har evnen til begge deler i oss. Derfor trenger vi etikk og morallover, veivisere, sier hun.

I fellesskap har gruppen kommet frem til noen nye erkjennelser i kveld. Berit minner om at det var sånn de gamle filosofer drev verden frem:

– De vandret rundt og snakket med hverandre. Fant ut av ting ved å undersøke gjennom ord, i dialogens sunne fellesskap, illustrerer hun og understreker:

– Alle som ønsker det, kan filosofere. Filosofi betyr nemlig kjærlighet til kunnskap.

filosofi

■ De tre siste årene har Berit Strøm Grevstad ledet grupper i praktisk filosofi. Gruppene møtes fem ganger i halvåret. Hver kveld tar de opp et viktig tema i livet som belyses fra forskjellige sider og synspunkter. Strøm Grevstad leder og inspirerer og forteller hva de store filosofer har sagt og ment om temaene. Tema i kveld er rettferdighet. Sist var det sannhet, og neste gang er det lykke.

Berit sier:

■ Filosofi er ikke psykologi. I filosofien tar vi vekk følelsene og bruker fornuften. Det betyr ikke at vi er kalde. Fornuften kan forhøre seg med følelsene. I gruppen kan det også oppstå debatt, men jeg er nøye på at ingen vinner eller taper. Alle meninger er viktige. Ingenting er feil eller dumt.

■ Tilbakemelding fra deltagere er at de har begynt å tenke på en ny måte, blitt bedre til å samtale, gladere og rausere. Strøm Grevstad mener filosofi kan gjøre oss til sunnere og bedre mennesker. – Og det som er godt for deg selv, er godt for hele verden, poengterer hun.

■ Gjennom 26 år har Grevstad jobbet mye med klinisk og praktisk filosofi en-til-en.

■ Av utdanning har hun filosofi storfag med fordypning i bevissthetsfilosofi og etikk, samt praktisk filosofi fra Universitetet i Oslo. I tillegg har hun studert grunnmedisin og psykologi, pluss diverse innen naturmedisin.

GIVENDE: Grazyna Englund har deltatt i filosofi-grupper siden starten for tre år siden. – Samtalene blir mye mer interessante etter dette, mener hun.

TIL BORDS: Berit Strøm Grevstad leder gruppen inn i filosofiens verden. ØBs Vivi Rian (ved bordenden) fikk være gjest hos Lilli-Ann Solgaard, Kjell Grevstad, Anne Ørbeck og Jan-Kåre Solland.